

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VÝSLOVNOST CIZÍCH SLOV VE ŠPANĚLŠTINĚ: ANALÝZA
MLUVENÉHO PROJEVU

Vedoucí práce: Mgr. Miroslava Aurová, Ph.D.

Autor práce: Štěpánka Millerová

Studijní obor: Španělský jazyk a literatura

Ročník: 3.

2016

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích 29. 4. 2016

Štěpánka Millerová

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí bakalářské práce, Mgr. Miroslavě Aurové, PhD., za její ochotu, vstřícnost, trpělivost a poskytnutí mnoha cenných rad a připomínek během konzultací. Můj dík patří také mé rodině za její podporu při mých studiích.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá výslovností cizích slov ve španělštině. Cílem práce je sledování změn ve výslovnosti českých jmen zaznamenaných ve španělském televizním vysílání a ve jménech vyslovených mluvčími ze Španělska a nalezení jisté konstantnosti i pravidel v těchto změnách. Práce se dělí na dvě části, přičemž první teoretická část za pomoci literatury vysvětluje jednotlivé lingvistické disciplíny spojené s tematikou. Dále zkoumá pravidla a způsoby adaptace cizích slov. Druhá část práce aplikuje zjištěná fakta na konkrétní příklady, analyzuje tyto změny a vyhledává mezi nimi jisté konstantnosti. Zjištěná data jsou shrnutá v závěru, který je doplněn o resumé ve španělštině.

Klíčová slova: výslovnost, adaptace, foném, grafém

Annotation

This final thesis is focused mainly on the pronunciation of non adapted foreign words in Spanish. The aim of the thesis is to observe changes in the pronunciation of Czech names detected in Spanish television broadcasting and in the pronunciation of Spanish speakers and to find the constancy of these changes. The work is divided into two sections, the first one - theoretical section gets the reader acquainted with phonetics and phonology, two linguistic disciplines related to the topic, by using appropriate publications and examines the principles of adaptation of foreign words. In the following, practical section, the ascertained information is put into practice: on the basis of recorded examples, it analyses changes in the pronunciation and searches for their constancy. The discovered data are summarized in the conclusion and that is completed with Spanish résumé.

Key words: pronunciation, adaptation, phoneme, grapheme

Obsah

I. Úvod	8
II. Teoretická část	10
1. Úvod do problematiky	10
1.1 Fonetika.....	11
1.1.1 Charakteristika španělských samohlásek	11
1.1.1.1 A-ové vokály.....	13
1.1.1.2 E-ové vokály	13
1.1.1.3 O-ové vokály.....	13
1.1.1.4 U-ové vokály.....	14
1.1.1.5 I-ové vokály	14
1.1.2 Charakteristika španělských souhlásek	14
1.1.2.1 Dle způsobu artikulace.....	15
1.1.2.2 Dle místa artikulace	16
1.1.2.3 Změny ve výslovnosti souhlásek v závislosti na kontextu	17
2. Problematika výslovnosti cizích slov	20
2.1 Cizí slova ve španělštině	21
2.1.1 Výslovnost převzatých cizích slov	22
2.1.2 Výslovnost cizích slov.....	23
2.1.2.1 Výslovnost cizích jmen.....	23
2.1.3 Postup adaptace	24
2.1.3.1 Grafémy b, v, w a jejich výslovnost	25
2.1.3.2 Grafémy j, g a jejich výslovnost	25
2.1.3.3 Grafémy ck, cq a jejich výslovnost.....	26
2.1.3.4 Grafémy m, n a jejich výslovnost	26
2.1.3.5 Grafémy ll a jejich výslovnost.....	26
2.1.3.6 Změny ve výslovnosti při spojení počáteční s + souhláska	27
2.1.3.7 Výslovnost francouzské kooncovky –age.....	26
2.1.3.8 Výslovnost souhláskového spojení sh	27
3. Shrnutí.....	28
III. Praktická část	29
4. Výslovnost českých jmen ve sdělovacích prostředcích	29
4.1 Výslovnost českých antroponym v oblasti sportu.....	30
4.2 Výslovnost českých antroponym v oblasti politiky	32

4.3 Výslovnost českých antroponym umělců a historických osobností.....	33
4.4 Výslovnost českých toponym	37
4.5 Výslovnost jiných názvů	39
5. Ověření výslovnosti českých jmen španělskými mluvčími bez znalosti výslovnostní normy	40
6. Opakované změny ve výslovnosti	43
6.1 Hledání konstantnosti.....	45
6.1.1 Fonologická aproximace	46
6.1.2 Grafická výslovnost.....	46
6.1.3 Snaha o původní výslovnost.....	47
6.1.4 Vliv třetího jazyka	47
6.1.5 Nejasně motivovaná výslovnost	47
6.1.6 Ostatní principy	47
IV. Závěr.....	48
V. Cizojazyčné resumé	50
VI. Seznam použité literatury	54

I. Úvod

Výslovnost cizích slov ve španělštině: analýza mluveného projevu neboli téma této bakalářské práce zvolené za pomoci vedoucí Mgr. Miroslavy Aurové, PhD. Příčiny volby budou popsány v úvodu, dále bude následovat vytyčení cílů, shrnutí, obsah práce a zdroje využité pro psaní této práce.

Je důležité zmínit, že existuje více faktorů, jež působily na výběr tématu závěrečné práce. Jelikož studuji obor Španělský jazyk a literatura, zamýšlela jsem analyzovat téma, které by patřilo do jedné z lingvistických disciplín, neboť zastávám názor, že právě tyto disciplíny jsou nepostradatelné pro studium cizího jazyka. Dále mě ovlivnila má osobní zkušenost s výslovností cizích jmen španělskými mluvčími; jednalo se například o křestní jméno *Štěpánka*. To způsobovalo mluvčím velké problémy při výslovnosti a téměř vždy došlo k jeho fonetické, někdy i grafické, úpravě; jméno *Štěpánka* bylo upraveno na *Estepanka*. Právě tato změna byla prvním impulsem pro výběr tohoto tématu.

Naším cílem je sledování změn ve výslovnosti cizích slov, převážně jmen a zjišťování konstantností i jevů, které tuto výslovnost ovlivňují. Abychom se vůbec mohli pustit do takového vyhodnocování, je důležité seznámit se s disciplínami i pojmy spojenými s tématem. K tomu dochází v teoretické části práce, která kromě seznámení s těmito disciplínami obsahuje také charakteristiku španělských hlásek; tyto hlásky jsou dále klasifikovány, popisovány a zkoumány v různém hláskovém okolí. Před druhou částí práce, a to sice praktickou, je kapitola, věnovaná problematice výslovnosti cizích slov i postupu adaptace.

Publikace, které rozebírají postupy adaptace, se převážně zabývají světovými jazyky nebo slovy celosvětově známými, proto jsme se rozhodli zjistit, zda se tato pravidla dají aplikovat i na výslovnost českých jmen nebo zda existují pravidla jiná. Z toho důvodu následuje praktická část práce, jež ve své první polovině zkoumá výslovnost cizích slov ve španělských médiích, se zaměřením na česká slova zachycená z televizního vysílání RTVE a Telemadrid. Tato slova - především jména - jsou rozdělena dle oblastí do kapitol, které se vztahují: ke sportu, politice, historii, literatuře nebo se jedná o názvy měst. Takto rozdělené oddíly zahrnují grafickou formu jména v češtině a jeho fonetický přepis.

Jména zkoumaná v první polovině praktické části jsou použita jako materiál pro analýzu výslovnosti cizích jmen mluvčími neovlivněnými hlasatelskými normami. Výslovnost je porovnávána a artikulace, která se výrazně liší od té z televizního vysílání, je okomentována a foneticky zapsána. Ověřením shod a neshod mezi projevy hlasatelů a mluvčích bez dodržování jistých pravidel při použití cizích slov, se dostáváme k našemu cíli; ke hledání opakovaných změn, jisté konstantnosti.

K dosažení našeho cíle čerpáme z velmi různorodých zdrojů: z knižních publikací, z publikací v časopisech i z webových portálů. Zdroje využívané pro tuto práci jsou většinou od španělských a českých autorů. V poslední době je možné sledovat vzrůst zájmu o tuto tematiku, neboť se stále objevuje více portálů a článků s radami pro správnou výslovnost cizích jmen, které se typicky vztahují ke konkrétní oblasti.

II. Teoretická část

1. Úvod do problematiky

Dříve než se začneme zabývat daným tématem, je třeba vysvětlit disciplíny a pojmy s ním spojené. Od doby kdy se vynalezlo písmo, existují dva způsoby přenosu informací: za prvé ústní se zvukovými prvky a za druhé psaný s písemnými prvky. I přesto, že písmo bylo vynalezeno pro zachycení zvukové informace, nemůže se považovat za její přesný přepis. Je běžné, že mnoho zvukových prvků není možné graficky zachytit a stejně tak existuje řada grafických prvků, u nichž při neznalosti ortografie daného jazyka nelze předvídat konkrétní realizaci. Každým z těchto dvou způsobů přenosu informací se zabývají různé lingvistické disciplíny.

Těmito lingvistickými disciplínami, které tedy neodmyslitelně patří k našemu tématu, jsou fonetika, fonologie a ortografie. Fonetika a fonologie jsou obory zkoumající zvukovou stránku jazyka, jsou velmi úzce propojené a navzájem využívají svých poznatků. Fonetika je věda starší, zkoumající především artikulační, akustické a fyzikální vlastnosti, to znamená, jak se pohyby mluvidel tvoří hlásky, jak vnímáme tyto zvuky a vlastnosti jednotlivých zvuků. Jak píše Čermák ve své publikaci, obecná fonetika je ta, která zkoumá jazyk jako takový. Fonologie je naopak věda poněkud mladší, jejíž začátky jsou spojeny s aktivitou Pražského lingvistického kroužku a se jmény jako Nikolaj Sergejevič Trubecký nebo Roman Jakobson. Na rozdíl od fonetiky zkoumá především zvukový materiál určitého jazyka a jeho schopnost odlišovat významy (ČERMÁK, 2009, str. 13).

Ortografie je, jak již bylo řečeno, lingvistická disciplína, je to soubor norem, které popisují a vysvětlují pravopis daného jazyka. Nicméně například to, jak psaná forma souvisí se zvukovými jednotkami, je čistě libovolné podle toho, jakého jazyka se týká. To můžeme vidět na příkladu s [ñ], které se vyskytuje ve všech románských jazycích:

- (1) *España* (španělština, galicijština),
Espanya (katalánština),
Espagne (francouzština),
Spagna (italština)¹.

¹ Příklady převzaty z RAE (2010, str. 10).

Všechny již zmíněné disciplíny mají svou minimální jednotku. V případě fonetiky se jedná o hlásku, u fonologie o foném, u ortografie o grafém. Hlásky je dále definována dle artikulačních, akustických a fyzikálních vlastností, jedna hlásky většinou koresponduje s jedním fonémem, který se vymezuje jako minimální jednotka schopná rozlišit významy slov a zapisuje se pomocí lomítek / /. Grafém je definován jako nejmenší a dále už nedělitelná jednotka psané formy jazyka, jejímž cílem je například odrazit zvukově distinktivní rys nebo vymezit její vnitřní strukturu, aby byla správně interpretována (KRÁLOVÁ, 1992, str. 83; ČERMÁK, 2009, str. 14 - 16; TORREGO, 2002, str. 382).

1.1 Fonetika

Jak již bylo řečeno, fonetika je věda zkoumající zvukovou stránku jednoho konkrétního jazyka nebo porovnává více jazyků, nestuduje ovšem význam této stránky. Její základní jednotky, hlásky, se dle jednoho z nejstarších dělení rozlišují na dva systémy; samohláskový a souhláskový. Podle Dubědy je souhláskový systém daleko početnější, protože „*oproti samohláskám lze u souhláskové artikulace využít více možností pro dosažení akustického kontrastu, jenž odlišuje jednu od druhé;*“ (DUBĚDA, 2005, str. 65). Další rozdíl mezi těmito dvěma skupinami je ten, že samohlásky ve španělštině mají tónový charakter, to znamená, „*že průchod artikulačními orgány je při jejich výslovnosti maximálně uvolněn*“ (KRÁLOVÁ, 1992, str. 6).

Pro fonetický zápis se používají speciální znaky určené fonetickými abecedami, přičemž pro tuto práci bude používána Mezinárodní fonetická abeceda (IPA). Některé ze znaků této abecedy korespondují s psanou formou dané hlásky nebo jsou pouze jistým způsobem upraveny. Některé mají přiřazen znak odlišný od jejich ortografické formy a pro označení takto foneticky zapsaného rytmického celku se používají hranaté závorky, například slovo *pero* jako [pe.ɾo].

1.1.1 Charakteristika španělských samohlásek

Španělština má pět samohlásek *i*, *e*, *a*, *o*, *u*. Podle Čermáka jejich základní charakteristikou je jejich schopnost tvořit slabiku a tónový charakter. Při jejich výslovnosti jsou artikulační orgány nejvíce otevřené, frekvence vibrací hlasivek je nejvyšší a v důsledku toho jsou nejvíce znělé. Samohlásky se různí především

polohou jazyka (artikulační charakteristika) a rezonátory. Rezonátory vznikají právě kvůli tomu, že neexistuje překážka, která by bránila výdechovému proudu. Podle vlastností rezonátorů se tóny zesilují nebo zeslabují. Ty zesílené a nepostradatelné pro podobu samohlásky, se nazývají formanty (akustická charakteristika). Dle lingvistů se tyto dvě základní charakteristiky při popisu samohlásek kombinují.

Španělské samohlásky se dělí podle Čermáka do 7 kritérií:

- a) podle horizontálního posunu jazyka,
- b) podle vertikálního posunu jazyka,
- c) podle otevřenosti/zavřenosti,
- d) podle labializace,
- e) podle trvání,
- f) přízvučnosti a nosovosti (ČERMÁK, 2009, str. 43-49).

První dvě skupiny jsou fonologicky relevantní, charakterizují systém. Zbylé skupiny fonologicky relevantní nejsou, ale mohou způsobovat, že se jednotlivé vokály odlišují od těch ideálních. Co se týče zavřenosti a otevřenosti, až na některé výjimky, které můžeme pozorovat v následujících kapitolách, jsou španělské samohlásky spíše zavřené (BARTOŠ, 1999, str. 23).

Jako zvláštní skupinu lze vyzdvihnout samohlásky neslabičné; tedy ty samohlásky, které se nacházejí vedle jiné. Ty se dělí na *polosouhlásky* a *polosamohlásky*, v závislosti na tom, vedle jaké samohlásky se nachází. Pokud dojde ke spojení jedné silné (*a*, *e*, *o*) a jedné slabé samohlásky (*u*, *i*) jedná se o diftong klesavý a o polosamohlásky, například ve slově *causa* [kausa] nebo *peine* [pɛine]. Při spojení jedné slabé samohlásky a jedné silné, hovoříme o diftongu stoupavém a o polosouhláskách, například *cuanto* [kwanto] nebo *labio* [laβjo]. Pokud ovšem bude mít slabá samohláska přízvuk, dojde k rozpadu diftongu, jako například ve slově *María* [Ma.ria].

Ve španělštině může dojít i ke spojení 3 samohlásek a stále se bude jednat o jednu slabiku. Musí však být spojené v následujícím pořadí: vysoká (*i* nebo *u*), nevysoká (*e*, *o* nebo *a*) a vysoká (*i* nebo *u*). Například ve slově *despreciaís* [despreθiá.ís].

1.1.1.1 A-ové vokály

Dle zmíněných charakteristik se považují za samohlásky střední, nízké, s velkou otevřeností, kompaktní a z důvodu stejných formantů za neutrální. Podle různých vlivů fonetického okolí se mohou rozeznávat další varianty tohoto vokálu.

Palatální [α], pokud se nachází před palatální souhláskou nebo v klesavém diftongu. Velární [a̠], před samohláskami [o] a [u] a před koncovými [x] a [l]. Střední [a] v nezmíněných případech. Tyto změny můžeme pozorovat na níže uvedených příkladech (KRÁLOVÁ, 1992, str. 9):

- (2) a) palatální - *calle* [kaje], *baile* [baile],
b) velární - *caja* [káxa],
c) střední – *hablar* [áβlaɾ]².

1.1.1.2 E-ové vokály

Tyto samohlásky jsou dle horizontálního posunu jazyka považovány za přední a dle vertikálního za středové. Dále mají střední otevřenost, jsou nekompaktní, nedifúzní a palatální. Podle frekvence formantů jsou akutové.

Ve španělštině existují dvě varianty této samohlásky, které se mění v závislosti na jejich pozici. Mohou být otevřené, značené [ɛ], vyskytující se vedle [r̄], před [x], v klesajících diftonzích a v zavřených slabikách, které nekončí na [θ], [ð], [n] nebo [m]. Nebo zavřené, značené [e], v ostatních případech (KRÁLOVÁ, 1992, str. 10):

- (3) a) otevřené – *perro* [pēɾo], *queja* [kexa], *peine* [pēine], *delgado* [dēlɣaɰo]³,
b) zavřené – *ser* [seɾ].

1.1.1.3 O-ové vokály

Jedná se o samohlásky zadní, středové, velární, se střední otevřeností, nekompaktní a nedifúzní. Z hlediska frekvence formantů se řadí mezi gravisové. Obdobně jako *e* se dělí na otevřené [ɔ] a zavřené [o]. [ɔ] se používá vedle [r̄], před [x], v klesavých

² Příklady převzaty z KRÁLOVÁ, 1992, str. 9.

³ Příklady převzaty z KRÁLOVÁ, 1992, str. 10.

diftonzích a v uzavřených slabikách, jak můžeme sledovat na níže uvedených příkladech. V ostatních případech se používá [o] (KRÁLOVÁ, 1992, str. 12):

- (4) a) otevřené - *perro* [pẽ̞o], *mojar* [moxaɾ], *boina* [boj̃na], *olmo* [oɫmo],
b) zavřené – *cosa* [kosa].

1.1.1.4 U-ové vokály

Co se týče řazení samohlásek dle horizontálního posunu jazyka, *u* se řadí, stejně jako *o* do zadních. Z hlediska vertikálního je to samohláska vysoká. Dále se dá charakterizovat jako zavřená, velární, difúzní a gravisová. Ve španělštině neexistuje více výslovnostních variant této hlásky (KRÁLOVÁ, 1992, str. 13):

- (5) *curar* – [kuraɾ].

1.1.1.5 I-ové vokály

Poslední nezmíněnou samohláskou je *i*, přední, vysoká, zavřená, palatální, difúzní a akutová. Stejně jako *u* má jen jednu výslovnostní variantu (KRÁLOVÁ, 1992, str. 14):

- (6) *ciclo* – [θiklo].

1.1.2 Charakteristika španělských souhlásek

Španělských konsonantů je sice jen 19, ale je třeba podotknout, že je možné je různě foneticky realizovat, takže celkový součet všech těchto realizací dosahuje čísla 36. Na úvod je třeba rozlišit 3 fáze výslovnosti; jedná se o intenzi, tenzi a detenzi. Při intenzi dochází k přípravě mluvidel na přicházející hlásku tím, že se změní artikulační postavení. Poté dochází k tenzi, kdy jsou mluvidla nastavena tak, jak je to charakteristické pro určitou hlásku. A jako poslední, při detenzi se mluvidla opět pomalu začínají připravovat na následující hlásku nebo se poloha změní na klidovou.

Králová (1992) i Čermák (2009) dělí souhlásky do několika skupin dle způsobu artikulace, každý dle své terminologie. Králová je dělí do skupin následujícím způsobem: na explozivní/okluzivní, frikativní, afrikátové, likvidy, laterály a vibranty.

Čermák používá dělení na: okluzivní obstruenty, frikativní a afrikované obstruenty, laterální sonorní konsonanty, nazální sonorní konsonanty a r-ové sonorní konsonanty; Čermákem používaná terminologie patří k modernějším, ale pro tuto práci bude použita terminologie Králové, která je téměř shodná s názvoslovím v publikaci Španělské Královské Akademie a s většinou dalších publikací.

Lingvisté tuto skupinu hlásek dále rozdělují dle místa artikulace: na bilabiály, labiodentály, interdenty, dentály, alveolary, palatály a velary.

1.1.2.1 Dle způsobu artikulace

Jak již bylo zmíněno, jeden z hlavních způsobů dělení souhlásek je jejich dělení podle artikulace, a právě tomu je věnována tato kapitola, která je podle těchto způsobů členěna do odstavců a pro snazší vizuální orientaci v textu volíme tučné označení jednotlivých typů souhlásek.

Okluzívy nebo také **explozívy**, jsou skupina hlásek, u kterých při výdechovém proudu dojde k jeho úplnému přerušení (RAE, 2009, str. 16) nebo zůstává otevřen jen průchod do dutiny nosní. Dále se dělí do dvou velkých skupin, na explozívy ústní, kam patří tři znělé [b], [d], [g] a tři neznělé souhlásky [p], [t], [k] a nosové; do nosových se řadí tři znělé [m], [n] a [ŋ].

Další skupinou jsou **frikativy**, to je skupina souhlásek, při jejichž výslovnosti prochází výdechový proud úžinou a dochází tak ke tření. Řadí se sem [β], [γ], [δ], [ʃ] – znělé frikativy, v jejichž spektru převládají nižší frekvence a neznělé [x], [f], [θ], [s] se spektrem s vyšší frekvencí (KRÁLOVÁ, 1992, str. 25).

Afrikáty jsou charakteristické tím, že se při výslovnosti spojuje úplné zavření se třením (RAE, 2009, str. 16), tím dochází k tomu, že se kombinují vlastnosti okluziv i frikativ, sem řadíme neznělé [tʃ].

Likvidy jsou znělé souhlásky, které se z hlediska postavení formantů nejvíce podobají samohláskám a dělí se na znělé laterály a vibranty. Při výslovnosti laterál prochází výdechový proud po stranách dutiny, sem náleží [l], [ʎ], [ʝ], [ʎ], [ʎ]. Co se týče vibrant, jsou to souhlásky s přerušovanou artikulací, to znamená, že v důsledku kmitavých pohybů jazyka dojde k přerušování výdechového proudu a patří sem [r̄] a [r]. Čermák (2009) ve své publikaci upozorňuje na rozdíl mezi [r̄] a [r], který spočívá v tom, že

u jednokmitového *r* se neobjevují žádné vibrace a z toho důvodu je nesprávné označovat ho jako vibrantu; na druhé straně Sánchez (1988, str. 72) i Králová (1992, str. 29) ho mezi vibranty ve svých publikacích řadí.

1.1.2.2 Dle místa artikulace

Místo artikulace se mění podle toho, kde některý z orgánů vytvoří překážku. Pokud je překážka při výslovnosti vytvořena oběma rty, nazývá se bilabiální (obouretné) [p], [b], [m]. Při výslovnosti [f] dochází ke spojení horních zubů a spodního rtu, nazývá se tedy labiodentální (retozubnou) souhláskou. Dále existují souhlásky interdentální [θ] a dentální, kdy se špička jazyka opírá o zadní stranu zubů, např. [t], [d]. Pokud se špička jazyka posune dozadu a dotýká se dásňových výběžků, mluví se alveolárních (dásňových) souhláskách [s], [n], [l], [r], [r̄]. Další velkou kategorií jsou palatální (tvrđopatrové) [tʃ], [y], [ň], [ʎ] a velární (měkkopatrové) [k], [g], [x] souhlásky.

Samozřejmě existují i další místa artikulace: například uvuláry, faryngály nebo laryngály. Tato místa nejsou ve španělské výslovnosti příliš nebo vůbec využívána a proto není nutné se jimi v této práci dále do hloubky zabývat. Následující tabulka obsahuje dělení souhlásek dle způsobu a místa artikulace a je zde použita především pro zpřehlednění problematiky.

		Bilabiály	Labio- dentály	Inter- dentály	Dentály	Alveoláry	Palatály	Veláry
Okluzívy - ústní	Neznělé	[p]			[t]			[k]
	Znělé	[b]			[d]			[g]
Okluzívy - nosové	Znělé	[m]				[n]	[ň]	
Frikativy	Neznělé		[f]	[θ]		[s]		[x]
	Znělé	[β]*			[ð]*		[j]	[ɣ]*
Afrikáty	Neznělé						[tʃ]	
Laterály	Znělé					[l]	[ʎ]**	

Vibranty	Jedno- kmitové					[r]		
	Více- kmitové					[r̄]		

Tabulka č. 1 - Přehled španělských souhlásek⁴

1.1.2.3 Změny ve výslovnosti souhlásek v závislosti na kontextu

Jak již bylo řečeno, ve španělštině není velký počet fonémů, ale je mnoho způsobů jak je realizovat. Právě fonetika popisuje tyto způsoby a vysvětluje pravidla, kde ke změnám dochází. V této kapitole stručně shrnujeme výslovnost a poziční varianty španělských hlásek, které Čermák (2009, str. 77-102) i Králová (1992, str. 19-35) rozebírají ve svých publikacích; protože se jedná o shrnutí, organizujeme text do bodových odrážek.

- Graficky – **b**, **v**, je vyslovováno okluzivně [b] na začátku rytmického celku, po pauze nebo uvnitř po nazále, k frikativní výslovnosti [β] dochází uvnitř celku, pokud nepředchází nazála:

(7) a) *veneno* [benéno],

b) *un voto* [umbóto],

c) *hablar* [aβlár].

- Graficky – **d**, okluzivně [d] na začátku rytmického celku, po pauze nebo uvnitř po **n** a **l**. Frikativně [ð] vždy uvnitř, pokud ji nepředchází nazála nebo **l**:

(8) a) *dar* [dár],

b) *onda* [ónda],

c) *rodar* [řodár].

⁴ Úprava autora (BARTOŠ, 2009, str. 38).

* Jedná se o frikativní varianty [b], [d], [g].

** Původní výslovnost *ll*, dnes jen jako [j].

- Graficky – **g** + *souhláska/a/o/u*, okluzivně [g], stejně jako **b** a **d**, na začátku rytmického celku, uvnitř po nazále. Frikativně [ɣ] uvnitř celku, pokud nepředchází nazála:

(9) a) *ganar* [ganár],

b) *lago* [láɣo].

- Graficky – **p**, její výslovnost se spíše nemění [p]. V některých slovech dochází k jejímu úplnému vymizení:

(10) a) *ópera* [ópera],

b) *psicología* [sikoloxía].

- Graficky – **t**, stejná výslovnost ve všech postaveních [t]:

(11) *gato* [gáto].

- Graficky – **k**, *qu-i/e*, *c+a/o/u*, nedochází k žádným větším změnám při výslovnosti [k]:

(12) *barco* [bárko].

- Graficky – **m**, jako [m] se vyslovuje na začátku rytmického celku, pokud se tato souhláska objeví na konci celku před pauzou, vyslovuje se jako [n]:

(13) a) *cama* [káma],

b) *álbum* [álβun].

- Graficky – **n**, v intervokalickém postavení [n], před **f** labiodentální [ɱ], před bilabiální okluzivou [m]. Interdentálně [ɲ] se vyslovuje před [θ], dentálně [ɲ] na konci slabiky před [t] nebo [d], palatálně [ɲ] před palatálou a velárně [ɲ] před [k], [g] nebo [x]:

(14) a) *un fanal* [umfanál], d) *un vaso* [umbáso],

b) *danza* [dánθa], e) *tanto* [táɲto],

c) *ancho* [áɲʃo], f) *mango* [mángo].

- Graficky – *ñ*, artikulace [ɲ] se nemění, ve většině případů se nachází v intervokální pozici a pouze výjimečně se nachází na začátku slova:

(15) *niño* [níno].

- Graficky – *l*, [l] ve všech dále nezmíněných příkladech, dentální [l] před *t* nebo *d*, interdentální [l] před [θ], palatalizované [l] před [tʃ], [j], [j]:

(16) a) *bailar* [bajlaɾ], c) *saltar* [saɫtaɾ],
 b) *dulce* [dúlθe], d) *el chicho* [elʧiʧo].

- Graficky *ll*, palatálně na začátku slabiky [j] (KRÁLOVÁ, 1992, str. 28), ovšem díky vlivu *yeísmo* došlo k nahrazení této výslovnosti za [j] a k vymizení rozdílu mezi nimi:

(17) *hallar* [aɫáɾ]/[ajáɾ].

- Graficky – *r*, vibranta [r] se vyslovuje ve všech pozicích, ledaže se nachází na začátku slova nebo na začátku slabiky před *n*, *l*, *s*, v těchto případech se mění na vícekmitovou vibrantu [r̄]. Další variantou je [ɾ], artikulováno na konci slova nebo v intervokální pozici (ČERMÁK, 2009, str. 89):

(18) a) *pedro* [péðro],
 b) *rodar* [r̄oðáɾ].

- Graficky – *rr*, vždy vyslovováno vícekmitově [r̄]:

(19) *perro* [peɾ̄o].

- Graficky – *c+e/i*, *z*, vždy [θ], pokud není ovlivněno seseem:

(20) *cero* [θé.ɾo].

- Graficky – *j*, *g+e/i*, *x*. Na výslovnost této frikativy jsou dle lingvistů rozdílné názory: na jedné straně názor přikloněný k jediné velární výslovnosti této hlásky [x] (KRÁLOVÁ, 1992, str. 25) a na druhé straně dělení na výslovnost velární [x] před *e*, *i* a uvulární [x̣] před *o*, *u* (ČERMÁK, 2009, str. 102):

(21) a) *Jiménez* [ximéneθ],
 b) *jugar* [x̣uɾáɾ].

- Graficky – *f*, [f] bez ohledu na postavení v rytmickém celku:

(22) *fumar* [fumáɪ].

- Graficky - *hi*, *y*, uvnitř rytmického celku vyslovováno jako [j], pokud nepředchází nazála nebo laterála; v tomto případě a na začátku rytmického celku se vyslovuje [dʒˆ]:

(23) a) *ayer* [ajéɪ],

b) *el yodo* [elɔdʒˆódo].

- Graficky – *s*, [s] ve všech polohách v rytmickém celku, ledaže se nachází před *d*, *m*, *n*, *g*, *l*; v tomto případě vyslovujeme [z].

(24) a) *casa* [kása],

b) *rasgo* [řázɣo].

- Graficky – *ch*, [tʃ] vždy na začátku slabiky:

(25) *chico* [tʃíko].

Mezi hláskami často dochází k různým typům jejich asimilace, jak můžeme vidět třeba na příkladu *rasgo* [řázɣo], kde se jedná o asimilaci znělosti. Ale ani další typy asimilace nejsou neobvyklé, například místa artikulace nebo jejího způsobu. Do dalších změn, které ovlivňují výslovnost, a můžeme je sledovat na výše uvedených příkladech, se řadí nazalizace, palatalizace a například velarizace (ČERMÁK, 2009, str. 60).

2. Problematika výslovnosti cizích slov

Španělština je jeden z jazyků, jehož psaná forma je velmi podobná té mluvené. Díky tomu je možné docela přesně určit normy pro výslovnost, které již v roce 1918 popsal a publikoval T. Navarro Tomás. Jisté odchylky od této podobnosti nastávají v hovorové mluvě, kdy může dojít například k synerézi, k uvolnění mluvy nebo změně artikulace. Tento jazyk má celkem 24 fonémů a to v porovnání s češtinou, která jich má 36 (10 samohlásek + 26 souhlásek) nebo angličtinou s počtem 36 (12 samohlásek + 24 souhlásek) není mnoho. Důležité je zmínit, že angličtina a čeština jsou si sice počtem blízké, ale neznamená to, že mezi určitými jednotkami nejsou rozdíly. Naopak,

existuje tu několik souhlásek, které jsou si podobné nebo jsou stejné co do grafického zápisu, ale ve druhém jazyce mají odlišnou výslovnost.

Jak již bylo zmíněno v kapitole o vokálech, španělské samohlásky mají dva stupně otevřenosti, ale fonologicky relevantní je pro ně pouze vertikální a horizontální posun jazyka. Zbylé charakteristiky mohou výslovnost ovlivňovat, nikdy ne však natolik, aby změnilly význam slov. Což přesně neplatí u ostatních jazyků: například v řečtině existují tři stupně otevřenosti, francouzština zase používá velmi spleť systém se samohláskami otevřenými/zavřenými a také s labializovanými/nelabializovanými, které jsou fonologicky relevantní. Co se týče souhlásek, v každém jazyce i mezi nimi je velice dlouhý výčet rozdílů. Jedním z nich může být rozdíl mezi znělými a neznělými souhláskami, který v některých jazycích závisí na slabičném okolí a může dojít k tomu, že se znělá souhláska před neznělou změní na neznělou (francouzština, angličtina). Dalším příkladem mohou být fonémy, které existují pouze v určitém jazyce: například české /ř/, jedna laterála v čínském jazyce nebo aspirované **h** v německém a dánském jazyce, které se v některých případech vyskytuje i ve španělštině (LLORACH, 1986, str. 67 – 85). Právě všechny tyto rozdíly, návyky a tendence určitých jazyků ovlivňují výslovnost cizích slov v určitém jazyce.

2.1 Cizí slova ve španělštině

Tento jazyk používá řadu slov cizího původu, u kterých se psaná forma liší od mluvené, protože se snaží napodobit výslovnost v původním jazyce (HERNÁNDEZ, 2005, str. 377; TORREGO, 2000, str. 371).

Avšak také v něm existují slova cizího původu, která se drží základních pravidel španělštiny a jejich výslovnost se příliš neliší od grafické formy. Proto se rozlišují dvě velké skupiny těchto slov: za prvé cizí slova uznaná RAE, zakomponovaná do slovníku s určenou grafickou formou a výslovností a za druhé slova cizího původu, která se používají krátkou dobu nebo jen občas a proto ještě nedošlo k určení přesných pravidel jejich výslovnosti a správného zápisu. I přesto že se tato práce soustředí především na cizí slova, nikoli na výpůjčky a kalky, je jejich výslovnosti věnována krátká kapitola.

2.1.1 Výslovnost převzatých cizích slov

Výrazy cizího původu, které popisují nebo označují něco do té doby neznámého danému jazyku a tím pádem v něm nemají svůj ekvivalent, jsou přejímány ve většině případů ve své původní psané formě a s výslovností podobnou výslovnosti zdrojového jazyka. Některé výrazy s postupem času zůstanou nezměněné, ale existují i výrazy u kterých dojde ke změně, ať už fonetické nebo grafické a jejich přiblížení k novému jazyku (RAE, 2010, str. 600; DUBSKÝ, 1989, str. 89):

- (26) a) *rock* [řɔk], c) *ballet* [balé].
b) *pizza* [pídsɑ],

Jak můžeme vidět u slova *ballet*, pocházejícího z francouzštiny, zachovává se jeho původní výslovnost a nevyslovuje se podle své grafické formy. Na druhé straně ale existují slova zapsaná tak, aby zachovávala původní mluvenou formu a byla na první pohled vidět jejich výslovnost:

- (27) a) *Cruasán* [kruasán], c) *bufé* [bufé],
d) *yaz* [jás], d) *crepe* [krép].

Uvedené příklady *cruasán*, *bufé* pochází z francouzského *croissant*, *buffet* a z důvodu zachování výslovnosti byla jejich psaná forma přizpůsobena té fonetické původního jazyka, což je ulehčení pro rodilé mluvčí španělštiny v porovnání s jazyky, jako například s angličtinou, kde se jednotlivé hlásky mění podle fonetického okolí odlišným způsobem. Naopak u slov *yaz* a *crepe* z anglického *jazz* a francouzského *crêpe* byla výslovnost změněna bez ohledu na tu původní a jejich grafická forma se odvíjí od výslovnosti nové, i přesto, že se jedná o slova celosvětově známá (TORREGO, 2000, str. 158; GIMÉNEZ, 2012, str. 27).

Na dále uvedeném příkladu je možné sledovat jednu z typických změn, která nastávala již v historii jazyka při přejímání cizích slov a používá se dodnes. Jedná se o protezi. Tento jev se používá ve slovech začínajících souhláskou *s*, po které následuje další souhláska, ale také ve slovech, ve kterých dochází ke spojení více souhlásek (MARÍN, 2001, str. 296), více v kapitole 2.1.3.6:

- (28) a) *espejo* [espexo],
b) *estándar* [estándar].

Pokud se hovoří o slovech cizího původu, která svůj ekvivalent ve španělštině mají, Královská akademie doporučuje nijak tato slova neměnit a používat španělský ekvivalent. V případě, že svůj ekvivalent nemají a je nutné je převzít, objevuje se tendence přizpůsobovat daná slova grafickým a fonetickým pravidlům španělského jazyka, aby se zamezilo používání znaků a fonémů, které nemá.

2.1.2 Výslovnost cizích slov

Přístup k výslovnosti cizích slov, které ještě nebyly zařazeny do slovníku Královské akademie a nebyla jim určena grafická ani fonetická forma, se liší dle publikace. Někteří autoři zastávají názor, že si sami mluvčí mohou zvolit způsob, jak daný cizí výraz vyslovovat; přičemž jeho artikulace může být stejná jako původní nebo podle psané formy (TORREGO, 2000, str. 159):

(29) a) *foie-gras* [fojexas] / [fuagrás],

b) *baguette* [baɾuète] / [baɾuét].

Naopak jiní prohlašují, jak již bylo zmíněno, že cizí slova by se měla přizpůsobovat fonetickému prostředí jazyka, ve kterém jsou nově používány tak, že se foném neexistující v jazyce příjemce nahradí tím nejpodobnějším, který se v něm používá (RAE, 2010, str. 598):

(30) *shoot* → chute [ʃute].

Toto není vždy úplně možné právě kvůli novým technologiím a rychlosti, kterou se veškeré informace včetně cizích slov šíří. Z tohoto důvodu tedy v počátku užívání dochází k zachování původní grafické a fonetické formy, která zejména u slov odborných z konkrétního oboru přetrvává a u jiných dojde k nahrazení netypického fonému tím vlastním danému jazyku (RAE, 2010, str. 598):

(31) *copyright* [kopirajt].

2.1.2.1 Výslovnost cizích jmen

Většina toponym je přeložena nebo upravena podle španělských norem, jak je možné vidět na následujícím příkladu, a pokud ne, jejich psaná forma by vždy měla být respektována. Naopak antroponyma si zachovávají svou grafickou formu a ve většině

případů se adaptují na fonetický systém cílového jazyka, což může být způsobeno tím, že ve španělštině jsou mluvčí zvyklí na podobnost mezi psanou a mluvenou formou projevu, která je mnohdy daleko bližší než u ostatních jazyků. Dle autorit je vhodné přizpůsobovat výslovnost španělskému fonetickému systému, jak můžeme vidět na souhlásce *w*, která se vyslovuje jako [u] nebo jako [b], ale u cizích jmen německého a vizigótského původu se preferuje používání [b] (RAE, 2010, str. 99; TORREGO, 2000, str. 160):

- (32) a) *Estrómboli* z původního *Stromboli*,
b) *Wagner* [báɣneɪ].

2.1.3 Postup adaptace

Jak již bylo řečeno, řada cizích slov je přejímána do dalšího jazyka, protože označuje něco nového a neznámého. Není to však pravidlem, neboť dalším důvodem je také kulturní vliv a móda. Tyto výrazy se postupem času přizpůsobují fonologickému a grafickému systému španělštiny tak, že po uplynutí určité doby nelze poznat, že se původně jednalo o cizí výraz.

Podle Dubědy „fonologická adaptace výpůjček může probíhat podle osmi různých (avšak kombinovatelných) principů:

- (a) fonologická aproximace (*drive/drajv* [drajff]),
 - (b) grafická výslovnost (*poste restante* [pɔstɛ restantɛ]),
 - (c) původní výslovnost (tzv. citátová) nebo snaha o ni,
 - (d) analogie se zdrojovým jazykem (*Auguste* [ɔzist]),
 - (e) analogie s cílovým jazykem (*protěžovat místo protežovat*),
 - (f) vliv třetího jazyka (*cordon bleu* [gɔrdn blu:]),
 - (g) vliv univerzálií (*peleton místo peloton*),
 - (h) nejasně motivovaná výslovnost (*pangejt < banquette*)“
- (DUBĚDA, 2014, str. 314-315).

Právě nekonečný a stále se opakující příval nových cizích slov, způsobuje to, že se zformulovala jistá pravidla pro výslovnost fonémů cizího jazyka chybějících ve španělštině a samozřejmě se na těchto pravidlech podepisuje to, o jaký jazyk původu se jedná. Také je možné na nich pozorovat výše zmíněné principy, jejíž procentuální zastoupení na sledovaném vzorku bude rozebráno v praktické části práce. Nyní si představíme nejčastější změny zaznamenané nejen RAE ve své publikaci.

2.1.3.1 Grafémy *b*, *v*, *w* a jejich výslovnost

Při výslovnosti cizích slov obsahujících tyto grafémy, záleží na původu daného výrazu. Mezi *b*, *v* je možné zaznamenat rozdíly pouze v psané formě, protože forma fonetická je pro oba znaky stejná, ale *w* může být vyslovováno dvěma způsoby: jako [b] nebo jako [u]. Použití se liší, jak bylo popsáno v předchozích kapitolách, v závislosti na druhu slova a na jeho původu. Tendence je taková, že ve většině evropských toponym a antroponym obsahující *w*, se tento grafém vyslovuje jako [b] (RAE, 2010, str. 99):

- (33) a) *Weimar* [béimar],
b) *Kowalski* [kobálski].

2.1.3.2 Grafémy *j*, *g* a jejich výslovnost

V případě těchto grafémů ve slovech cizího původu, dochází podle publikací k jejich nahrazení za *y* v některých případech v psané formě a vždy ke změně výslovnosti na [j], protože původní foném není vlastní španělskému jazyku (RAE, 2010, str. 107; GIMENÉZ, 2012, str. 60):

- (34) a) *jacuzzi* -> *yakusi* [jakusi] ,
b) *Gin* [jin].

2.1.3.3 Grafémy *ck, cq* a jejich výslovnost

Toto hláskové spojení v psané formě ve španělštině neexistuje, nicméně je v původních jazycích vyslovováno jako foném [k], které se v tomto jazyce běžně používá. Takže i přes grafické změny nedochází ke změnám ve výslovnosti (RAE, 2010, str. 111):

(35) a) *cricket* -> *criquet* [kriket],

b) *Carrick* -> *carric* [kařik].

2.1.3.4 Grafémy *m, n* a jejich výslovnost

Co se týče těchto hlásek, existují pro ně pravidla ve španělštině, která se aplikují i na slova cizího původu převzatá do tohoto jazyka. Platí, že pokud následuje **b** nebo **p** vždy se používá **m** a naopak **n** se používá před **v**; toto pravidlo se ale nevztahuje na slova cizí, která nebyla převzata a zachovávají si svou psanou formu (RAE, 2010, str. 90):

(36) *Brandenburg* -> *Brandemburgo* [brandemβurɔ] x *Schönberg*.

2.1.3.5 Grafémy *ll* a jejich výslovnost

Protože v cizích jazycích je výslovnost **ll** stejná jako výslovnost **l** ve španělštině, to znamená [l], zachovává se výslovnost těchto slov a dochází ke změně pouze jejich grafické formy (RAE, 2010, str. 88):

(37) a) *a capella* -> *a capela* [akapela],

b) *pullover* -> *pulover* [pulóver].

2.1.3.6 Výslovnost francouzské koncovky *-age*

Tato francouzská koncovka byla postupem času natolik adaptována, že nyní ve španělštině není vnímána jako něco cizího; z francouzského *-age* došlo ke změně na španělské *-aje*, jak můžeme pozorovat na příkladu (RAE, 2010, str. 102):

(38) *Camouflage* -> *camuflaje*.

2.1.3.7 Změny ve výslovnosti při spojení počáteční *s* + souhláska

Jak již bylo naznačeno v kapitole 2.1.1, při tomto spojení dochází k velmi časté a pro španělštinu typické změně, která se objevovala již při přejímání slov z latiny a to sice k přidání samohlásky *e* na počátek slova před spojení souhlásek začínajících na *s*, nejen v psané ale i v mluvené formě. Tento jev se velmi často objevuje u slov, která neoznačují názvy ani jména, řídce u toponym a neměl by se objevovat u antroponym, alespoň ne v psané formě (RAE, 2010, 126):

(39) a) *stress* -> *estrés* [estres],

b) *Stockholm* -> *Estocolmo* [estokolmo] x *Skopie* [skopje] .

2.1.3.8 Výslovnost souhláskového spojení *sh*

Souhláskové spojení *sh* není jen záležitostí angličtiny, ale i například japonštiny, jak je možné si povšimnout na níže uvedeném příkladu, ovšem při úplné adaptaci slova do španělštiny dochází k nahrazení tohoto spojení hláskami, které jsou pro tento jazyk typické a zároveň se podobají těm z původního jazyka (jedná se o *s* nebo o *ch*). Pouze v některých toponymech a antroponymech je *sh* zachováno, v jiných případech to není doporučováno RAE, a pokud se i přesto objevuje slovo se seskupením těchto souhlásek, mělo by se psát v kurzívě (RAE, 2010, str. 127):

(40) a) *shintó* (japonština) -> *sintoísmo*,

c) *Islas Marshall*,

b) *shampoo* (angličtina) -> *champú*,

d) *Shakespeare*.

3. Shrnutí

Od textů o fonetice a fonologii obecné, přes ty o disciplínách vztažených ke konkrétnímu jazyku, jsme se dostali k publikacím spojeným se španělskou výslovnostní normou a k publikacím, které se alespoň okrajově pozastavují nad problematikou výslovnosti cizích slov. Využili jsme poznatků nejen českých lingvistů a vybrali jsme ta nejdůležitější data, jež budeme moci využít i pro výzkum a porovnání v druhé části práce.

Jak jsme si mohli povšimnout, výslovnostní normy se zabývají přejatými i zdomácnělými cizími slovy, jejich postupy adaptace, častými změnami, ke kterým během tohoto procesu dochází a v některých případech doporučují správnou výslovnost.

Nicméně jisté komplikace nám může způsobit zaměření těchto dat. Probádaná díla jsou soustředěná především na světové jazyky nebo na celosvětově známá slova a náš zájem se koncentruje především na to, zda existují určitá pravidla i při výslovnosti českých slov a jak se Španělé s výslovností těchto slov vypořádávají, přihlédneme-li k tomu, že se jedná o jazyk pro ně nepříliš známý. Rozhodli jsme se proto za pomoci nahrávek prozkoumat tuto oblast a popsat ji za využití poznatků z této části práce.

III. Praktická část

Výslovnost cizích jmen nepatří mezi jasně vysvětlené odvětví fonetiky španělštiny. Důvodem k těmto nejasnostem může být právě neustálý přísun nových cizích slov a jmen, ať už z oblasti sportu nebo například filmografie a kvůli tomuto nekontrolovatelnému proudu výrazů dochází k tomu, že se objevují rozdílné názory na toto téma. Existuje řada publikací, jež se zabývá normou výslovnosti cizích jmen a dává mluvčím doporučení pro jejich použití, ne vždy se ale názory jejich autorů shodují.

Poukazujeme na to, že Španělská královská akademie (dále jen RAE) se oficiálně nevyjádřila k výslovnosti nepřevzatých cizích jmen, ale dle těch již převzatých se může soudit, že existuje jistá tendence k zachování původní fonetické formy. Avšak ne vždy je možné se tohoto pravidla držet, jelikož to hláskový systém španělštiny neumožňuje. Na příkladu uvedeném v kapitole 2.1.3.1, můžeme pozorovat tendence přizpůsobování tohoto, pro španělštinu cizího, grafému/fonému a jeho výslovnost ve španělskému fonetickému systému.

Na druhé straně existují doporučení a publikace spojená ve většině případů s jistou kulturní oblastí nebo důležitou událostí, které dovolují mluvčímu nahlédnutí do správné výslovnosti daného cizího jména. Právě k těmto publikacím se v praktické části naší práce přihlíží a dále je použito členění dle adaptačních principů od Dubědy, které bude na konci této části práce procentuálně vyhodnoceno.

4. Výslovnost českých jmen ve sdělovacích prostředcích

Přihlédneme-li k tomu, že Česká Republika patří ke státům s poměrně velkým zastoupením vyhlášených sportovců na světovém sportovním poli a přidáme k tomu i jiné známé osobnosti z kulturní nebo politické sféry, je odůvodněné očekávat, že právě jejich jména čas od času zazní nebo se objeví ve sdělovacích prostředcích. Samozřejmě se jejich výslovnost španělskými mluvčími ve většině případů velmi liší od té české. Představme si je nyní na dále uvedených příkladech převzatých především ze zpravodajství RTVE (*La corporación de Radio y Televisión Española*) a TELEMADRID.

Jestliže mezi samotnou španělskou výslovností existují odlišnosti, jsou tyto rozdíly v jednotlivých případech zachyceny a popsány. V případě že se objevuje jen jedna výslovnost, je zaznamenána, objasněna a porovnává s názory autorit.

4.1 Výslovnost českých antroponym v oblasti sportu

Vlastní jména českých sportovců patří do skupiny jmen, které jsou, dá se říct nejčastěji používána ve televizním zpravodajství a i přesto, že se objevuje řada doporučení pro výslovnost cizích jmen při sportovních událostech, je možné si povšimnout, že ne vždy hlasatelé vyslovují dané jméno stejně. V následujících příkladech je vždy uvedeno jméno zapsané v originále, jméno zapsané dle španělských medií, pokud jimi bylo uvedeno, a fonetická transkripce výslovnosti ve španělštině.

(41) Petr Čech – *Petr Cech* - [pítřfɛk]⁵

Uvedený příklad se jménem českého fotbalového brankáře, byl v obou nahrávkách vysloven stejným způsobem; *Petr* bylo nahrazeno jeho anglickým ekvivalentem *Peter* a *Čech* bylo částečně pozměněno. Došlo k ponechání počátečního [tʃ], ale ke změně koncového [x] na [k]. V tomto případě je možné si povšimnout, že nedochází k úplné jazykové adaptaci a je tu znatelný vliv třetího jazyka.

(42) a) Petra Kvitová – *Petra Kvitova* - [kiwitóβa]⁶

b) Petra Kvitová – *Petra Kvitova* [kwitóβa]⁷

Při poslechu jména české tenistky byly zaznamenány dva způsoby artikulace. V prvním případě dochází k fonologické aproximaci a k epentezi, tedy k vložení samohlásky mezi dvě souhlásky, což mezi nimi tvoří rozdíl, protože ve druhém případě se dá hovořit o snaze o původní výslovnost. Dále se v obou vzorcích objevují stoupavé diftongy s [w] a vyslovení [β] v poslední slabice, jelikož španělština nezná [v].

⁵ Dostupné z: <http://www.rtve.es/alacarta/videos/telediario/td2-dep-bateria-petr-100415/3084574/>, <http://telemadrid.es/programas/deportes/hazard-etoo-terry-y-cech-podrian-estar-contra-el-atletico> (24. 11. 2015).

⁶ Dostupné z: <http://www.rtve.es/alacarta/videos/telediario/td1-garbine-singapur-301015/3341638/> (24. 11. 2015).

⁷ Dostupné z: <http://telemadrid.es/noticias/deportes/noticia/muguruza-adios-al-sueno-de-la-final-del-masters> (24. 11. 2015).

(43) Tomáš Berdych – *Tomas Berdych* - [tómasβérðitʃ]⁸

Na této ukázce se projevuje blízkost grafického a fonetického systému španělštiny, neboť je *ch* řečeno jako [tʃ]. Je tedy použito jako grafém a foném běžně existující v tomto jazyce a nepřihlíží se k jeho české variantě. Zajímavé je, že stejný grafém jako v příkladě číslo 41, zde má jinou fonetickou realizaci i přesto, že se oba vyskytují prakticky ve stejném zvukovém prostředí; na konci slova a po samohlásce. V případě křestního jména se jedná o princip fonologické aproximace a v případě příjmení se díky vyslovení [tʃ] může hovořit o grafické výslovnosti.

(44) Radek Štěpánek – *Radek Stepanek* - [řáðekestepánek]⁹

Bude-li se postupovat po jednotlivých změnách v příkladě číslo 44, je možné se zaměřit již na první hlásku [ř], vyslovovanou vícekmitově, neboť se vyskytuje na počátku rytmického celku po pauze (ČERMÁK, 2009, str. 91). Další změnou je vložení samohlásky před seskupení souhlásek, tedy již zmíněná proteze.

(45) Martina Sáblíková – *Martina Sablikova* – [saβlikóβa]¹⁰

Zde pozorujeme, že pokud se v cizím jméně objevují hlásky velmi podobné těm španělským, nedochází k žádným větším změnám. Protože jedinou zaznamenanou změnou je posunutí přízvuku, což je změna společná pro většinu příkladů, je velmi problematické kategorizovat tento příklad do principů adaptace. Není totiž zcela jasné, zda se jedná o grafickou výslovnost nebo snahu o původní výslovnost a proto ho řadíme do kategorie s nejasnými důvody výslovnosti.

⁸ Dostupné z: <http://www.rtve.es/alacarta/videos/telediario/djokovic-adelanta-serbia-berdych-pone-tablas/2146532/>, <http://www.rtve.es/alacarta/videos/telediario/djokovic-adelanta-serbia-berdych-pone-tablas/2146532/> (24. 11. 2015).

⁹ Dostupné z: <http://www.rtve.es/alacarta/videos/telediario/djokovic-adelanta-serbia-berdych-pone-tablas/2146532/> (26. 11. 2015).

¹⁰ Dostupné z: <http://www.rtve.es/alacarta/videos/programa/patinaje-velocidad-3000m/704673/> (27. 11. 2014).

4.2 Výslovnost českých antroponym v oblasti politiky

Vzhledem k důležitosti této oblasti je zřejmé, že jména s ní spjatá se velmi často vyskytují v hlasatelských projevech a to i ta česká, jak lze vidět na následujících příkladech.

(46) Miloš Zeman – *Milos Zeman* – [mílosθéman]

Ve jméně současného českého prezidenta dochází k zásadní změně ve výslovnosti především v hlásce *z*, která je zde vyslovena intertentálně [θ], což souvisí s principem fonologické aproximace i s principem grafické výslovnosti. Na projevu hlasatelky je znát, že ji způsobuje problémy seskupení souhlásky [s] a [θ].

(47) a) Karel Schwarzenberg – *Karel Schwarzenberg* – [kárelsβarsénβerx]

b) Václav Klaus – *Vaclav Klaus* – [bakláuklaus]¹¹

c) Václav Havel – *Vaclav Havel* – [báklaβxábel]¹² / [báklakxábel]¹³

V uvedených příkladech se objevuje celá škála změn. V prvním z nich se vyskytuje jednokmitové [r], frikativní [β] místo [v], které jako takové ve španělštině neexistuje a [s] použité u grafému *z* běžně čteného interdentalně. Dále koncové *g* bylo proneseno jako [x] a také je zde pozorovatelná snaha o fonologickou aproximaci, stejně jako u dalších dvou zápisů. Následují jména *Václav Klaus* a *Václav Havel* byla v nezávislosti na hlasateli pronesena částečně stejně; *v* stejně jako v předchozích případech jako [b] a *c* jako [k] podle systému španělštiny, v čem se ale jejich výslovnost lišila bylo koncové *v* ve slově *Václav*. V prvním případě bylo vysloveno jako [u], ve druhém klasicky podle španělského systému jako [β] a ve třetím dokonce jako [k], u čehož není úplně jasná motivace pro tuto výslovnost a je možné, že se jednalo o přechnutí z důvodu rychlého čtení. První z příjmení neobsahuje nijak složité grafémy a fonémy, které by byly pro španělštinu netypické a tak mluvčí neměl výraznější problém s jeho

¹¹ Dostupné z: <http://www.rtve.es/alacarta/videos/programa/zeman-nuevo-presidente-republica-checa/1676052/> (30. 11. 2015).

¹² Dostupné z: <http://www.rtve.es/alacarta/videos/noticias-24-horas/fallece-vaclav-havel-ultimo-presidente-checoslovaquia/1275847/> (30. 11. 2015).

¹³ Dostupné z: <http://www.rtve.es/alacarta/videos/telediario/se-cumplen-25-anos-revolucion-teciopelo/2862161/> (10. 12. 2015).

výslovností. To se ale mění v dalším jméně, kde bylo nevyslovované *h* přeměněno na velární frikativu [x] a dle Dubědových principů je zde možné hovořit o snaze o původní výslovnost.

4.3 Výslovnost českých antroponym umělců a historických osobností

Česká Republika je jedna ze zemí, která se může pyšnit bohatou kulturou, na které mají velký podíl umělci, ať už z dnešní doby nebo z historie. Není proto vůbec těžké narazit na španělské dokumenty nebo zprávy pojednávající o tomto tématu, ve kterých se samozřejmě jejich jména objevují. Představme si proto nyní ta zaznamenaná a rozeberme jejich výslovnost.

(48) Josef Koudelka - *Josef Koudelka* - [jósefkouδέlka]¹⁴

Na jméně českého fotografa, můžeme pozorovat hlasatelčinu snahu o zachování původní výslovnosti a tak *j* nebylo vysloveno jako [x]. U dalších hlásek také nedochází k výrazným změnám, protože jsou to hlásky, které se objevují ve fonetických systémech obou jazyků a jsou skoro identické.

Následující příklady budou převzaty z dokumentárního filmu *Paraisos cercanos - Chequia, un espejo de Europa*¹⁵, kde se objevuje řada českých antroponym, toponym i slov, které budou rozebrány v následujících odstavcích.

(49) Jaroslav Seifert - *Jaroslav Seifert* - [jaróslafsejfrt]

Toto antroponymum bylo vysloveno, stejně jako předchozí příklad, bez větších změn. Počátečné [j] bylo vysloveno dle původního jazyka a nedošlo ani k výslovnosti *v* jako [b] případně [β].

¹⁴ Dostupné z: <http://www.rtve.es/alacarta/videos/noticias-24-horas/josef-koudelka-expone-fotos-del-fin-primavera-praga/2081967/> (10. 12. 2015).

¹⁵ Dostupné z: <http://www.rtve.es/alacarta/videos/paraisos-cercanos/paraisos-cercanos-chequia-espejo-europa/3273985/> (10. 12. 2015).

(50) Dvořák - *Dvorak* - [βorsák]

Dvořák, jméno českého hudebního skladatele, bylo proneseno s řadou změn, což naznačuje problémy s výslovností tohoto hláskového spojení, způsobených ať už spojením souhlásek *d*, *v* nebo neexistencí hlásky *ř* ve španělštině. Na začátku spojení bylo řečeno frikativní [β], poté se zde objevují dvě hlásky jako nahrazení jedné české a to sice [rs], kdy se hlasatel snažil najít foném nebo jejich spojení, který by se přibližoval tomu českému (RAE, 2010, str. 598). Jedná se tedy o fonologickou aproximaci stejně jako u příkladů 51 a 53.

(51) Smetana - *Smetana* - [esmetána]

Na tomto příkladě se projevuje proteze, již několikrát okomentovaná v předchozích kapitolách, ale jak je možné vidět, je to jev, který se objevuje opravdu velmi často a který, jak již bylo zmíněno, je zakořeněný už v hluboké historii vývoje španělského jazyka a stal se pro tento jazyk jevem přirozeným (GIMÉNEZ, 2012, str. 65).

(52) Jan Hus - *Jan Hus* - [jánxús]

Zde se hlasatel opět snaží zachovat původní výslovnost, *j* není vysloveno jako španělské [x], ale jako [j] a *h*, běžně nevyslovované, jako [x].

(53) Franz Kafka - *Franz Kafka* - [fránskáfka]

Toto jméno neobsahuje žádné hlásky, ani spojení hlásek, které by pro španělštinu bylo netypické, proto mluvčímu nedělá problém ho vyslovit a nedochází k žádným slyšitelným změnám. Malá změna se objevuje pouze u *z*, kde by se dalo očekávat vyslovení [θ], ale v nahrávce bylo možné zaznamenat [s].

(54) a) Jaroslav Hašek - *Jaroslav Hasek* - [jarosláwxásek]

b) Švejk - *Svejk* - [ʃβéjk]

Pokud se zaměříme na výše zmíněné jméno spisovatele Haška a hlavního hrdiny jeho románu Švejka, můžeme zpozorovat, že se zde objevují stejné způsoby výslovnosti, jako u předchozích příkladů; **j** vysloveno jako [j], objevuje se zde [w] a vyslovení **h** jako [x]. U jména Švejk je možné si povšimnout vyslovení [ʃ], které nebylo nahrazeno [ʧ] jako v příkladě č. 30 v kapitole 2.1.2. Podle RAE je dobré upřednostňovat variantu **ch**, pouze pokud se nejedná o toponyma nebo antroponyma (RAE, 2010, str. 127-128).

(55) Jan Neruda - *Jan Neruda* - [janerúda]

Opět dochází k výslovnosti [j], ke snaze o původní výslovnost, která již byla zmíněna na předchozích příkladech a mimo jiné se zde na hranici slov vzájemně ovlivňují dvě stejné souhlásky, díky čemuž dochází k vyslovení pouze jedné mírně prodloužené. Tuto asimilaci popisuje Čermák ve své publikaci: „*setkají-li se dva stejné konsonanty, výsledkem bývá obvykle konsonant jeden, v pečlivé výslovnosti trochu delší (bez geminace), v hovorové standardní (např. setkání s, l, n, d)*“ (ČERMÁK, 2009, str. 105).

(56) Jirásek - *Jirasek* - [xirásek]

Je zajímavé, že zde bylo **j** vysloveno jako [x] běžně ve španělštině a nebyla zachována výslovnost původního jazyka, jako u předchozích příkladů se stejnou souhláskou, a proto se jedná o grafickou výslovnost. Možné je, že se na jiné artikulaci podílí jiné hláskové okolí; zde následuje samohláska **i** a u výše zmíněných příkladů následovalo **a** popřípadě **o**. Dalším jevem způsobilým ovlivnit tento foném by mohla být situace, kde bylo jméno použito. Na rozdíl od předešlých jmen nebylo jméno *Jirásek* vyslovováno ve spojitosti s osobou českého spisovatele, ale s mostem po něm pojmenovaným a proto komentátor dokumentu nekladal takový důraz na výslovnost tohoto jména.

(57) a) Masaryk - *Masaryk* - [masárik]

b) Edvard Beneš - *Edvard Benes* - [eðvárðβénes]

I pokud budeme pečlivě sledovat příklad číslo 57, zjistíme, že se v těchto slovech nevyskytuje žádná hláska, která by mohla mluvčímu způsobovat problémy při řízení těchto jmen. Z toho důvodu je nelze přesně zařadit dle Dubědových principů. Mohlo by se jednat o více variant, a proto se přikláníme k nejasnému důvodu výslovnosti. Samozřejmě se zde objevují jisté odchylky; například ve frikativním [ð] popřípadě v přízvuku, který bude rozebrán v kapitole 6.

(58) Hrabal - *Hrabal* - [xrábal]

Totožně jako u příkladu číslo 52 i na tomto jméně se ukazuje snaha o zachování původní výslovnosti a tedy o výslovnost **h**, jenž bylo vysloveno nezněle, frikativně a velárně, tedy jako [x].

(59) Svatý Jan Nepomucký - *San Juan Nepomuceno* [sanxwanepomuθeno]

Dnešní tendence je nepřekládat cizí jména a zachovávat je taková, jaká jsou. To ale vždy neplatilo, podle RAE „*jména historických osobností v dřívějších dobách podstupovala proces hispanizace, bývala přeložena, nahrazena již existujícím ekvivalentem nebo adaptována na španělštinu: Juana de Arco (z Jeanne d'Arc), (...)*“ (RAE, 2010, str. 633)¹⁶. Uvedený příklad je právě z doby, kdy docházelo k těmto změnám, došlo k překladu křestního jména a adaptaci příjmení, což dnešním hlasatelům a mluvčím usnadnilo jeho výslovnost.

¹⁶ Překlad autora.

4.4 Výslovnost českých toponym

Velká část českých známých toponym, například Praha, České Budějovice, Plzeň, má svůj ekvivalent i v cizích jazycích, o čemž se mluví v publikaci od RAE. Zmiňuje, že adaptovaná nebo převzatá jména, jsou ta více používána a právě to je důvod k tomu, že se jistým způsobem změni (RAE, 2010, str. 645). Jinou z variant převzetí jistého toponyma do španělského systému, je přenos z jiného jazyka než původního (RAE, 2010, str. 643).¹⁷

(60) a) Staré Město - [stáremésto]

b) Malá Strana - [málastrána]

Ve zpracovávaném televizním dokumentu byl zachován tento český název části Prahy. Pozoruhodné je, že se zde neobjevuje proteze i přes to, že slovo začíná souhláskovým spojením *s, t*, stejně jako v příkladu č. 44, se jedná o snahu o původní výslovnost. K protezi rovněž nedochází ve slovním spojení *Malá Strana*, kde je jiné hláskové okolí; před spojením souhlásek *s, t, r* nebyla v záznamu pauza, nýbrž samohláska *a*.

(61) Hradčany - [xraðkány]

U výše zmíněného toponyma došlo ke grafické výslovnosti [x] stejně jako v případě č. 58. Následuje frikativní [ð], [k] místo českého [tʃ] a posunutí přízvuku na předposlední slabiku, tento jev bude, jak již bylo zmíněno, podrobněji rozebrán v dalších kapitolách. Dále můžeme pozorovat, že tu byla jistá snaha o zachování původní výslovnosti (výslovnost [x]), ale nebyla dovedena do úplného konce ([k]).

(62) a) Karlovy Vary - *Karlovy Vary* - [karlóuiβári]

b) Mariánské Lázně - *Marianske Lazne* - [mariánskeláθne]

c) Františkovy Lázně - *Frantiskovy Lazne* - [frantiskófiláθne]

d) Jáchymov - *Jachymov* - [jaxímof]

¹⁷ „Auschwitz (převvedeno z německého *Auschwitz,polsky Oświęcim*)“ Překlad autora (RAE, 2010, str. 643).

Na těchto čtyřech uvedených lázeňských městech pozorujeme celou řadu fonetických jevů. V prvním z nich se objevuje [u], frikativní [β] a posunutí přízvuku na předposlední slabiku od konce. V dalším je z vysloveno jako interdentalní frikativa stejně jako ve spojení *Františkovy lázně*, kde je kromě [θ] použito [f] také pro grafém *v*. V posledním uvedeném příkladu je pro *j* použito [j] nikoliv španělské [x] a pro *ch* [x] a ne [tʃ]. Celkově můžeme pozorovat, že se hlasatel snažil o původní výslovnost, nicméně neexistuje jasné vysvětlení, proč bylo v názvu *Františkovy lázně* vysloveno [f] v poslední slabice prvního slova, proto se nám toto slovo také vyskytuje v kategorii slov s nejasným důvodem výslovnosti.

- (63) a) Lednice [leðníʃe]
b) Valtice [baltíʃe]
c) Ratiškovice [řatiskoβíʃe]

U všech tří zmíněných příkladů se jedná o fonologickou aproximaci a mimo jiné se zde objevuje jeden společný jev. Dochází k vyslovení palatální afrikáty [tʃ] v poslední slabice slova, kde by podle španělské normy bylo za normálních okolností vysloveno [θ]. Pokud se nyní na příklady zaměříme jednotlivě, zjistíme, že v prvním příkladu se objevuje frikativní [ð], protože je uprostřed rytmického celku a nepředchází mu nazála (KRÁLOVÁ, 1992, str. 24), ve druhém je naopak okluzivní [b], které se nachází na počátku rytmického celku. V toponymu *Ratiškovice* bylo řečeno vícekmitové [r̄], jelikož se tato hláska nachází na počátku rytmického celku, pro nahrazení souhlásky *ř* byl použit foném [s] a pro frikativní *v* foném [β].

- (64) a) Brno [berno]
b) Kras [elkars]

Změny, ke kterým dochází v těchto slovech, jsou epenteze a metateze. Ve slově *Brno* dochází, stejně jako v příkladu č. 42a, k vložení samohlásky mezi skupinu souhlásek. V tomto případě se jedná o samohlásku *e*, kdežto ve slově *Kras* se zaměnily pozice jednotlivých hlásek.

(65) Telč [télk]

Toto slovo, až na poslední souhlásku vyslovenou jako [k], neobsahuje hlásky, které by mohly mluvčímu ze Španělska zapříčinit jisté problémy s výslovností, proto zde můžeme hovořit o grafické výslovnosti.

(66) Mikulov [mikúlof]

U tohoto příkladu platí to samé, jako u předchozího. Všechny hlásky byly vysloveny podle normy, ale nebyly tím způsobeny větší odchylky od výslovnosti původního jazyka. Jedinou zvláštností je tu koncové [f], které ale pravděpodobně pramení z výslovnosti v jazyce původu.

(67) Český Krumlov [tʃěskikrúmlɔf]

Zde je opět velmi zachovaná výslovnost původního jazyka, české *č* je vysloveno jako [tʃ] nikoliv jako [k] v příkladu číslo 61.

4.5 Výslovnost jiných názvů

Během poslechu zkoumaného dokumentu bylo kromě toponym a antroponym možné narazit také na názvy například restaurací, hradu popřípadě druhu vína, které stojí za zmínění.

(68) a) U Zlatého tygra [uθlatéxotírɔ]

b) U Fleku [ufléku]

U názvu první restaurace se nám odkrývají již známé výslovnostní tendence a to sice nahrazení *z* za [θ], *h* za [x], frikativní [ɣ] a posunutí přízvuku, v tomto případě se jedná o fonologickou aproximaci.

(69) Pernštejn [pérnʃtenx]

I přes spojení tolika souhlásek bylo toto slovo vysloveno bez větších problémů, jedinou změnou je záměna pozice posledních dvou souhlásek a výslovnost *j* jako [x]. Také se zde projevuje kombinace fonologické aproximace i grafické výslovnosti.

(70) Rulandské červené [r̄ulánskeserβéne]

V tomto případě se nám opět objevuje vícekmitové [r̄], protože je na začátku rytmického celku (KRÁLOVÁ, 1992, str. 29). Dalším jevem je synkopa, jelikož nebylo vysloveno [d] uvnitř slova. Následovně je *c* zaměněno za [s] a nakonec se znovu objevuje frikativní [β]. A tak stejně jako v příkladě číslo 69, tak i pro tento příklad můžeme použít kategorie fonologické aproximace i grafické výslovnosti.

5. Ověření výslovnosti českých jmen španělskými mluvčími bez znalosti výslovnostní normy

Při zaznamenávání výslovnosti těchto jmen bylo použito postupu od Dubědy popsaném v časopise *Slovo a slovesnost* (v tisku), který využil v Empirickém mapování výslovnostního úzu u cizích slov. Bohužel nám rozsah práce ani časový prostor neumožňuje sledovat toto téma do takové hloubky, ale pro získání lepší představy o daném tématu, jsme využili přítomnost zahraničních studentů na Jihočeské univerzitě z různých regionů Španělska, kteří se velmi ochotně zapojili do výzkumu.

Duběda (v tisku) sestavuje vzorek ze stovek mluvčích a dělí je do skupin dle pohlaví, věku, vzdělání a regionu ze kterého pochází. To následně vyobrazuje na tabulce pro lepší přehlednost. Náš počet mluvčích je podstatně nižší a méně rozmanitý; jedná se o studenty nebo studentky vysokých škol ve věku od 19 do 22 let, kteří mají původ v Andalusii, Kantábrii, Madridu nebo Valencii.

Pohlaví	Region			
	Andalusie	Kantabrie	Madrid	Valencie
Muži	-	-	2	-
Ženy	3	1	1	3
Celkový počet	10			

Tabulka č. 2 - Rozdělení účastníků výzkumu

V této kapitole již nebudeme rozdělovat jména podle oborů, do kterých patří tak jako tomu bylo v kapitole číslo 3, nýbrž se zaměříme jen na ta jména, jejichž výslovnost se znatelně odlišuje od té hlasatelské a popíšeme ji. Je možné pozorovat, že i přes poměrně malé množství mluvčích podobného věku a vzdělání, se nám objevuje řada výslovnostních variant jednotlivých jmen.

(71) *Petr Čech* - [petrθeʃ]/[sek]/[ʃek]/[pitrθeʃ]

V první transkripci je zaznamenána typicky španělská výslovnost, na dalším záznamu není vyslovena španělská interdentála, na což může mít vliv i původ mluvčí; pochází z Andalusie, kde se velmi často objevuje seseo (BARTOŠ, 1999, str. 62). Další variantou je vyslovení [ʃ] stejně jako v původním jazyce. V posledním zápisu můžeme sledovat, že došlo ke změně křestního jména, vysloveného anglicky, ale k zachování španělské výslovnosti příjmení. Shrňme-li všechny změny zaznamenané u tohoto jména, zjistíme, že nám zastupuje celou škálu principů. Jména [petr] a [sek] se řadí do skupiny fonologické aproximace i grafické výslovnosti, graficky vyslovená byla pouze varianta [θeʃ], do skupin fonologické aproximace a vlivu třetího jazyka bychom zařadili [ʃek], [pitr] je naopak zástupce jen kategorie ovlivněné třetím jazykem.

(72) *Petra Kvitová* - [kwitóβa]/[bitowa]/[kiwtowa]/[kwitowa]

Při artikulaci tohoto jména se nám objevují změny především při výslovnosti *v*, které je nahrazováno [w] popřípadě [b]/[β], jelikož takto fungují fonémy ve španělštině, není to nic neočekávaného. Pozoruhodná je metateze v příkladě třetím a afereze ve druhém příkladě, vezmeme-li v úvahu španělské slovo *cuidado* [kwiðaðo], jehož první slabika

je první slabice našeho zkoumaného jména velmi podobná. Dle kategorií Dubědy se nám tu projevují principy grafické výslovnosti a fonologické aproximace.

(73) *Dvořák* - [deβorak]/[dworak]/[borak]/[dorak]/[doβorak]

Zde se nám v prvním a posledním příkladě objevuje epenteze, dochází k vložení *e* a v posledním případě *o* do první slabiky, nahrazení *v* a vymizení počátečního *d*, v následujícím příkladě i nevyslovení *v*. Jak už bylo zmíněno v kapitole 3.3, je očividné, že souhlásková spojení jsou pro španěly kamenem úrazu při výslovnosti českých jmen a není tomu jinak ani v následujícím jméně, tím pádem můžeme tyto změny řadit do kategorie fonologické aproximace.

(74) *Švejk* - [esβek]/[sβek]/[sβexk]/[esβek]

Toto jméno způsobovalo všem zúčastněným mluvčím velké problémy a je možné v něm pozorovat jisté společné znaky. Někteří mluvčí se snažili zachovat původní formu a vyvarovat se protezi, ale ve většině případů i přesto došlo k vložení *e* před první slabiku. Následně je vysloveno *s*, protože grafická forma *š* je pro Španěly neznámá. Je možné, že kdyby slovo bylo psané formou *shvejk*, byla by jeho výslovnost jiná, vezmeme-li v úvahu, že většina studentů vysokých škol mluví anglicky a je ovlivněna anglickou výslovností. Pouze ve dvou případech z deseti nebylo vynecháno *j*, bylo vysloveno podle španělského systému, jako frikativní, neznělá velára.

(75) *Hradčany* - [eraðkani]/[xaðrakani]/[řaðkany]/[xraʈfan]

Stejně jako ve verzi vyslovené hlasatelem, popsané v kapitole 3.3 se nám zde objevuje [x] na počátku slova, ale není tomu tak ve všech případech. Různí mluvčí se se slovem *Hradčany* vypořádali různě, objevuje se zde proteze (vložení *e*), epenteze a metateze ([xadrakáni]) a dokonce i apokopa (nevyslovení *y*). Celkově zde převládá fonologická aproximace, ale objevuje se zde i případ grafické výslovnosti ([řaðkany]).

(76) *Jáchymov* - [xaʃíɲɔf]/[xaxíɲɔf]/[xakíɲɔf]

Slovo *Jáchymov* bylo vysloveno třemi různými způsoby, které se shodují vyslovením [x] na počátku slova, ale liší se artikulací **ch**; v první uvedené transkripci je zaznamenáno [ʃ], což je typicky španělská výslovnost grafému **ch** a jedná se o grafickou výslovnost, v další transkripci se objevuje [x] a [k], které může být opět ovlivněno angličtinou.

(77) *Telč* - [télx]

Je zajímavé, že se v tomto případě, na rozdíl od výslovnosti [k] hlasatele a většiny zúčastněných, objevuje [x]. Motiv této výslovnosti není zcela jasný, mohlo se jednat o vliv třetího jazyka, popřípadě mohly být mluvčí zmatek diakritickým znaménkem.

(78) *U Zlatého tygra* - [ueθlatéxotítɾa]/[uθlátzítítɾa]

Na rozdíl od výslovnosti hlasatele, byla při poslechu španělských mluvčích v několika případech zaznamenána proteze a to i přes to, že rytmická jednotka začíná samohláskou. Dle principů Dubědy to hodnotíme jako fonologickou aproximaci. V druhém zaznamenaném případě došlo ke kompletní změně poslední slabiky ve slově *zlatého*. Slabika **ho** byla nahrazena polosamohláskou a není úplně jasný důvod této změny, mohlo se jednat o přeřeknutí z důvodu rychlého čtení. V dalších částech se transkripce nijak výrazně neliší od té hlasatelovi.

6. Opakované změny ve výslovnosti

Po zaznamenání několika českých jmen vyslovených španělskými hlasateli, můžeme pozorovat, jak se některé změny objevují častěji než jiné. Z toho důvodu se nám ukazuje nový cíl, a to sice hledání konstantnosti. Vezmeme-li v úvahu, že španělský jazyk má 24 fonémů a český 36, je očividné, že se zbylých 12, které ve španělštině nejsou, musí jistým způsobem přizpůsobit. Navíc při poměru samohláskových fonémů češtiny a španělštiny 10:5 není překvapivé, že i zde se objevuje řada změn. Jedná se především o krácení samohlásek. V češtině je délka samohlásky distinktivním rysem

a přízvuk má vždy stejně pevně danou pozici, což je jedna z věcí, která při výslovnosti českých jmen způsobuje mluvčím problémy (ČERMÁK, 2009, str. 124,126).

K lepší přehlednosti volíme řazení nejčastějších změn dle bodového systému, stejně jako tomu bylo použito v článku od Diega Gómeze Fernandéze publikovaném v časopise *Cauce* (1980, 11-46), ve kterém se autor snažil popsat jisté konstanty ve fonetických adaptacích mezi angličtinou a španělštinou.

- Přízvuk ve španělštině má u větší části slov původ v latině a existují pro něj jistá pravidla. Zatímco v češtině je přízvuk vždy na první slabice, ve španělštině může být prakticky na kterékoli. Označovat se však musí pouze v případě, že je na 4. nebo 3. slabice od konce, když slovo končí na samohlásku, **n** nebo **s** a přízvuk je na jiné než předposlední slabice a když slovo nekončí na samohlásku nebo **n** a **s** a jeho přízvuk je na jiné než poslední slabice. Na příkladu č. 42 byl zaznamenán přízvuk na druhé slabice od konce, což může být způsobeno tím, že je to slovo zakončené samohláskou (BARTOŠ, 1999, str. 73).
- Grafém **ch** - [ʃ]/[k]/[x] se objevuje celkem ve třech jménech a je vyslovován třemi různými způsoby, z nichž převažuje výslovnost [k], následuje [ʃ] a jednou byla zaznamenána výslovnost [x].
- Grafém **h** - [x] je součástí celkem pěti jmen a ve většině případů byl vysloven jako [x]. Ve zbytku nebyl vysloven.
- Rozšíření, redukce a záměna hlásek ve jménech jsou další velmi časté změny, které bylo možné zaznamenat při záznamu hlasatelů i mluvčích. Seřadíme-li je dle četnosti, první příčku zabírá proteze, následuje metateze, epenteze a afereze.

Tento výčet, který obsahuje téměř všechny způsoby změn sestavení hlásek ve slově, poukazuje na již zmíněné potíže, které Španělé mají s výslovností seskupení jistých druhů souhlásek.

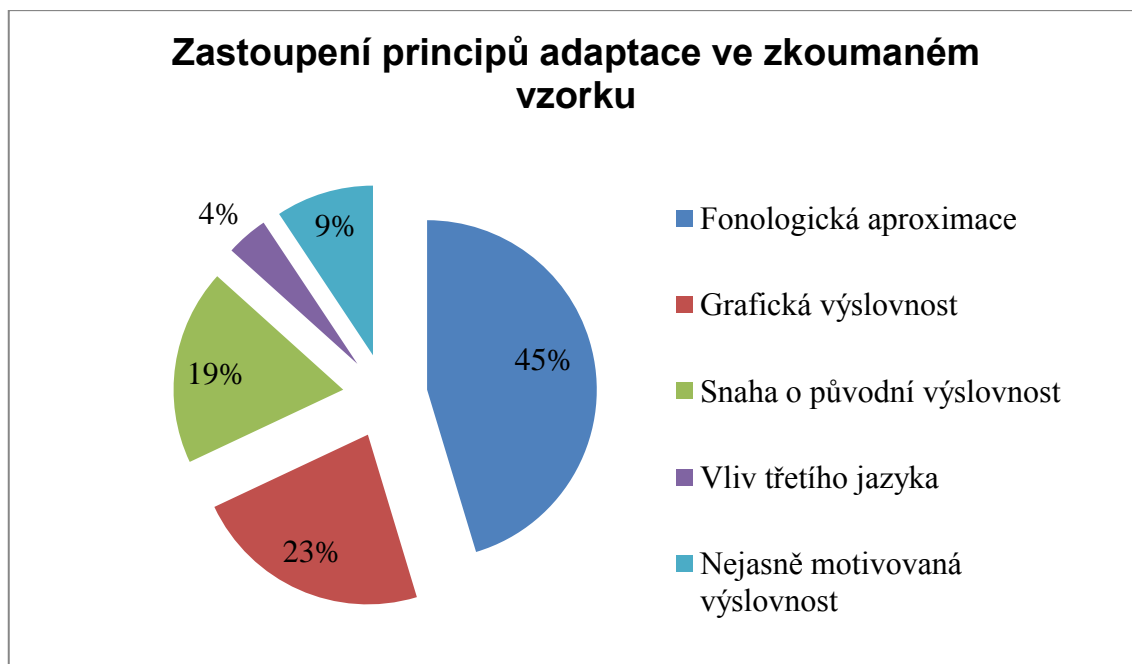
- Grafém *v* - [u]/[b], který ve španělštině existuje v psané formě, nikoli však jako foném [v] byl ve většině případů nahrazen [b] nebo [u] tak, jak je to rozebráno v kapitole 2.1.3.1 dle publikace od RAE. Pouze ve dvou případech došlo k vyslovení [f], což bylo způsobeno spíš nepozorností hlasatele

6.1 Hledání konstantnosti

Po shrnutí opakovaných změn, nám vyvstává otázka, zda existuje jistá konstantnost při výslovnosti cizích jmen; podle Dubědy ano. Vrátime-li se zpět k jeho principům, citovaným v kapitole 2.1.3 a porovnáme je se zjištěnými daty, přesvědčíme se o jejich aplikovatelnosti i na jiný jazyk; jelikož jeho výzkum byl zaměřen na cizí slova v českém jazyce.

Při zpětném zhodnocení a klasifikaci vyslovených jmen, se nám potvrzuje tvrzení Dubědy a zjišťujeme, že fonologická aproximace, grafická výslovnost a snaha o původní výslovnost jsou nejčastější principy používané při fonetické adaptaci (DUBĚDA, 2014, str. 316). Z uvedených příkladů to může být snaha o výslovnost grafému *h* [x] nebo vyslovení grafému *ch* dle španělského systému jako [tʃ]. Dalším velmi častým principem je vliv třetího jazyka, což je možné sledovat u jména *Petr*, vysloveného [pítr].

V návaznosti přikládáme graf s procentuálním zastoupením jednotlivých principů, v kapitolách níže bude těm nejvíce zastoupeným věnováno více prostoru a budou seřazeny dle frekvence zaznamenání na příkladech uvedených v praktické části práce. Informace budou čerpány z knihy *Language Use and Linguistic Structure* od Dubědy (2014).

Graf č. 1

6.1.1 Fonologická aproximace

Tento princip je považován za jeden z nejčastěji používaných při adaptaci cizího slova a také za nejpřirozenější. Jedná se o nahrazení hlásky neznámé z původního jazyka, hláskou vlastní jazyku příjemce (DUBĚDA, 2014, str. 315). Jako je tomu například ve jméně českého hudebního skladatele *Dvořáka*, kde došlo k vyslovení grafému *ř* [rs] nebo ve jméně skladatele *B. Smetany*, u kterého došlo k vložení samohlásky do první skupiny souhlásek.

6.1.2 Grafická výslovnost

Jelikož čeština, stejně jako španělština, má velmi pevná pravidla při výslovnosti hlásek, které se ve většině případů chovají v různém fonetickém okolí stejně, nedochází k tak velkým změnám, když je české jméno přečteno španělským mluvčím, jako třeba u jistých slov v angličtině, jejíž pravidla artikulace jsou poněkud rozsáhlejší. Zde se nám opět potvrzuje, že se mohou jednotlivé principy prolínat, protože spousta zaznamenaných jmen vyslovených španělskými mluvčími byla vyslovena z předepsaného textu. To znamená, že pokud si účastníci výzkumu nepamatovali přesnou českou výslovnost, mohli se opřít o psanou formu slova (příklad číslo 71 *Petr Čech*, jehož jeden ze způsobů výslovnosti je [petrθeɟ]).

6.1.3 Snaha o původní výslovnost

Dá se říci, že se tento princip dost prolíná s výše zmíněnou fonologickou aproximací, alespoň co se tohoto tématu týká. Právě fonologická aproximace může být způsobena snahou o původní výslovnost, která ale z důvodu nedostatku fonémů ve španělštině není stoprocentně možná. A tak by se v této kapitole daly uvést stejné příklady jako v té předchozí; *ř* [rs] nebo například *h* [x].

6.1.4 Vliv třetího jazyka

Jak je možné pozorovat na některých příkladech, je i vliv třetího jazyka na výslovnost relativně frekventovaný. Například ve jméně *Petr* [pítr], které není vysloveno [petr] a neobjevuje se zde princip snahy o původní výslovnost, je značně pozorovatelný vliv anglického jazyka, jež má sice jinou grafickou podobu tohoto jména, nicméně jeho výslovnost je téměř identická (ŘEŠETKA, 2003, str. 369).

6.1.5 Nejasně motivovaná výslovnost

Do této skupiny řadíme slova, u kterých nelze přesně určit důvod této výslovnosti. Jedním z takových slov je příklad 62 c, kdy ve slově *Františkovy lázně* [frantiskófiláθne] není úplně jasný důvod výslovnosti tučně zvýrazněné slabiky. Mohlo se jednat o přeřeknutí z důvodu rychlého čtení nezvyklé skupin hlásek stejně jako je tomu v příkladu 56c [báklakxábel].

6.1.6 Ostatní principy

Zbylé principy zmíněné v kapitole číslo 2.1.3 téměř nebyly zaznamenány. Ovlivněno to může být i tím, že v této práci jsou zkoumána jména a názvy, které ve většině případů mluvčí používá poprvé a při adaptaci je jejich výslovnost ovlivňována i zvyky daného člověka. Dá se očekávat, že principy se aplikují jinak na výpůjčky a kalky, je ale malá pravděpodobnost, že by těchto českých výrazů bylo ve španělštině velké množství.

IV. Závěr

Cílem této práce bylo analyzovat výslovnost cizích slov ve španělštině a zjistit zda existuje jistá konstantnost při používání těchto slov v mluveném projevu. Po zaznamenání projevů hlasatelů v televizním vysílání i mluvčích, kteří se nepohybují v tomto sektoru, jsme došli k závěru, že se zde jistá pravidelnost vyskytuje.

Po poslechu a zhlédnutí řady reportáží jsme dosáhli počtu 42 českých jmen nebo názvů vhodných k další analýze. Nejprve byla tato jména foneticky zapsána a poté okomentována, koncentrovali jsme se především na odlišnosti ve výslovnosti a na nejproblematictější hlásky, popřípadě seskupení hlásek.

Pro ověření výslovnosti jsme ta samá slova dali k přečtení celkem deseti španělským studentům, kteří jeden po druhém nahlas přeříkávali tyto názvy, aby bylo možné je přepsat pomocí fonetického zápisu. Následně došlo k porovnání zápisů a k okomentování odlišných výslovností. Rozdíly mezi nimi mohla ovlivnit řada faktorů: oblast původu, znalost cizích jazyků nebo věk, protože dříve docházelo k naprosté hispanizaci jmen.

Oblast původu mluvčího se může podepisovat na této výslovnosti z důvodu jisté odchylky ve výslovnosti typické pro dané místo. V praktické části práce se nám objevil možný vliv sesea a dovolím si tvrdit, že pokud bychom měli možnost dělat hlubší analýzu, objevilo by se více takových odchylek od výslovnosti. Jako další faktor s možným vlivem na výslovnost byla uvedena znalost cizího jazyka. Tím se dostáváme k jednomu z Dubědových principů adaptace a to sice vlivu třetího jazyka, toto jsme zaznamenali na jméně *Petr Čech* - [pítřfek], které nebylo vysloveno dle španělské ani dle české normy.

Na pozorovaných příkladech bylo potvrzeno několik dalších principů adaptace popsaných Dubědou. Jak jsme mohli vidět na grafu uvedeném v kapitole číslo 6.1, velmi často se projevoval nedostatek fonémů ve španělštině a tak musely být české fonémy nahrazovány podobnými ve španělštině (výslovnost **h** [x]) nebo se mluvčí snažili o výslovnost v původním jazyce (výslovnost **j** [j] místo [x]). Velmi problematickou hláskou bylo české **ř** vyslovené [rs] ve jméně hudebního skladatele *Antonín Dvořák*. Tato souhláska ovšem nebyla jediným stěžejním místem. K četným změnám docházelo i v seskupení souhlásek, což se objevuje i v tomto jméně, a tak v těchto případech docházelo k protezi, epentezi nebo jiným změnám způsobujícím

zvýšení nebo snížení počtu hlásek v daném slově. Fonologická aproximace nakonec tvořila 45 % ze všech zastoupených principů. Následovala grafická výslovnost s 23 %, snaha o původní výslovnost s počtem 19 %, vliv třetího jazyka byl zastoupen 3 % a ostatní nejasné důvody výslovnosti vytvořily celkem 9 %.

Není pochyb, že existuje jistá konstantnost při výslovnosti cizích jmen. Bohužel rozsah práce neumožňuje studovat tematiku do větší hloubky, aby mohla být konstantnost lépe popsána a vymezena. Myslím, že toto téma je vhodné k dalšímu zkoumání, vzhledem k tomu, že žijeme ve světě, který je plný moderních technologií a tak se mohou zprávy mezi jednotlivými zeměmi přenášet velkou rychlostí a právě v těchto zprávách není o cizí slova nouze. To potvrzuje také fakt, že v posledních letech přibývá literatury a článků spojených právě s touto tematikou.

V. Cizojazyčné resumé

Esta tesis de diplomatura “Pronunciación de los nombres extranjeros en español: Análisis de la expresión oral”, trata de describir la pronunciación y busca una regularidad y cambios invariables en ésta.

La tesis está dividida en dos partes principales: la parte teórica y la parte práctica. El objetivo de la parte teórica son las disciplinas lingüísticas, especialmente la fonética y fonología del español, ya que están vinculadas con el tema, y las normas de la pronunciación de los extranjerismos. También explica los conceptos claves que usan los autores en sus publicaciones como, por ejemplo, los principios y el procedimiento de la adaptación, extranjerismos o posiciones silábicas y su influencia sobre las sílabas.

Continuamos con los capítulos que se centran en los cambios silábicos de las palabras extranjeras y en la descripción de los sistemas de adaptación de estas palabras; principalmente usamos la publicación de la RAE, que define algunas de las modificaciones más frecuentes, y también la de Duběda que divide estos cambios según los principios de la adaptación. Sin embargo, como las normas mencionadas en la parte teórica están conectadas sobre todo con las lenguas mundiales (inglés, alemán, francés) y a nosotros nos interesa como los españoles pronuncian las palabras checas, decidimos analizarlo en la parte práctica.

El análisis se realiza mediante las noticias de RTVE y Telemadrid y el objeto son las palabras checas dichas por los locutores. Luego, para poder comparar la pronunciación, dejamos a los estudiantes españoles leer las mismas palabras y comentamos las que son pronunciadas de una manera diferente. A continuación investigamos sobre los cambios para poder catalogarlos según las reglas de adaptación de Duběda; al analizarlos obtenemos los resultados detallados en los próximos capítulos.

Finalmente nos centramos en los resultados obtenidos en la parte práctica.

Resultados del análisis

Después de haber analizado la pronunciación de los nombres checos, descubrimos que hay varias modificaciones que se repiten con regularidad; se trata sobre todo del acento, de la diferente pronunciación de algunos sonidos y de cambios de reducción

o ampliación de la palabra. A continuación dedicamos un párrafo explicativo a cada uno de ellos.

El acento español, como mencionamos en el capítulo 6, proviene del latín y también tiene diferentes reglas de uso en comparación con el checo. Mientras en checo, el acento está en la primera sílaba, en español puede estar casi en cualquiera de ellas. Es decir, si se pronuncia una palabra checa en español es muy probable que el acento esté en diferente posición que en la lengua de origen, como podemos ver en el ejemplo:

- (1) a) Petra Kvitová – [kiwitóβa]¹⁸,
- b) Petra Kvitová – [kwitóβa]¹⁹.

En cuanto a los sonidos, al analizarlos descubrimos que hay varios que muestran cierta regularidad; por ejemplo **ch** que aparece en total en tres nombres, que han sido pronunciados de tres modos, de los cuales la pronunciación [k] es la más frecuente, después sigue [tʃ] y una vez aparece [x]. El grafema **h** que aparece en cinco nombres, principalmente ha sido pronunciado como [x], y en el resto de los casos no ha sido pronunciado, como se suele hacer en español.

En caso del sonido **v**, que igual que la **h** existe en la lengua española solamente en la forma escrita, ha sido vocalizado [b] o [u] tal y como se detalla en la publicación de la RAE. Sólo en dos casos se deja oír [f], que posiblemente haya sido por la influencia de la pronunciación no precisa de los locutores; aún así es una confirmación de la teoría de la Real Academia Española.

Podemos ver algunos de los cambios mencionados en los siguientes ejemplos:

- (2) Tomáš Berdych – *Tomas Berdych* - [tómasβérðitʃ]²⁰,
- (3) b) Valtice [baltítʃe],
- (4) Hradčany - [eraðkani]/[xaðrakani]/[řaðkany]/[xraʃan].

¹⁸ Disponible en: <http://www.rtve.es/alcarta/videos/telediario/td1-garbine-singapur-301015/3341638/> (24. 11. 2015).

¹⁹ Disponible en: <http://telemadrid.es/noticias/deportes/noticia/muguruza-adios-al-sueno-de-la-final-del-masters> (24. 11. 2015).

²⁰ Disponible en: <http://www.rtve.es/alcarta/videos/telediario/djokovic-adelanta-serbia-berdych-pone-tablas/2146532/>, <http://www.rtve.es/alcarta/videos/telediario/djokovic-adelanta-serbia-berdych-pone-tablas/2146532/> (24. 11. 2015).

El último cambio que aparece con mucha repetición es el cambio vinculado con la reducción y la ampliación de la palabra, esto quiere decir que cuando por ejemplo en la palabra hay un conjunto de consonantes los españoles se inclinan a añadir una vocal entre o delante del conjunto (5) o no pronuncian una de las consonantes (6).

(5) Smetana - *Smetana* - [esmetána]

(6) Dvořák - *Dvorak* - [βorsák]

Obviamente, estos resultados no son los únicos que descubrimos en la tesis. También nos centramos en los principios de la adaptación de Duběda y según estos principios clasificamos los ejemplos y al final mostramos que el uso de algunos tipos de la adaptación predomina. Se trata sobre todo de:

- a) aproximación fonética,
- b) pronunciación gráfica,
- c) esfuerzo por la pronunciación original,
- d) influencia de tercer lenguaje,
- e) pronunciación sin un motivo evidente.

En primer lugar hablaremos de la aproximación fonética, la cual se usa en el 45 % de los ejemplos, y como las sílabas checas que son atípicas para el español han sido asemejadas.

En el siguiente ejemplo se trata de la consonante ř, que no forma parte del sistema fonético de esta lengua y por eso habrá que reemplazarle.

(7) Dvořák - *Dvorak* - [βorsák]

En segundo lugar aparece la pronunciación gráfica con el 23 %, que muchas veces está influida por las normas ortográficas y fonéticas españolas, las cuales por un lado son muy firmes pero por otro lado se parecen a las checas. Por eso no es tan difícil para los españoles leer algunos de los nombres y no está claro si se trata del principio a), b) o c).

(8) Petr Čech [petrθeɟ]

El esfuerzo por la pronunciación original ocupa el tercer lugar en la escala con un 19 % y se parece mucho a la aproximación fonética. Puede que sea demasiado difícil pronunciar algunos fonemas checos y por eso los hispanohablantes buscan otra alternativa en su lengua para poder articular correctamente.

(9) Hrabal - [xrábal]

Por último queda la pronunciación influida por otra lengua extranjera con un 9 % y la pronunciación cambiada sin un motivo evidente con un 4 %. En el primer grupo nos dimos cuenta que la lengua que más influye la articulación es el inglés, podemos notarlo por ejemplo en el nombre del futbolista *Petr Čech* (10). En el otro grupo las modificaciones las causarán otros factores como por ejemplo la lectura rápida o la falta de atención.

(10) Petr Čech – [pítřfɛk]²¹

(11) Františkovy Lázně - [frantiskófiláθne]

Aunque la extensión de la tesis no nos deja analizar el tema más profundamente, descubrimos varios cambios permanentes y comprobamos y exploramos las normas de Duběda que funcionan no solamente en la lengua checa como los utiliza en su publicación sino también en la lengua española.

²¹ Disponible en: <http://www.rtve.es/alacarta/videos/telediario/td2-dep-bateria-petr-100415/3084574/>, <http://telemadrid.es/programas/deportes/hazard-etoo-terry-y-cech-podrian-estar-contra-el-atletico> (24. 11. 2015).

VI. Seznam použité literatury

Knižní publikace

Alarcos Llorach, E.: *Fonología española*. Madrid: Gredos, 1986.

Bartoš, Lubomír: *Úvod do fonetiky, fonologie a pravopisu španělštiny*. Ostrava: Universitas Ostraviensis, 1999.

Čermák, Petr: *Fonetika a fonologie současné španělštiny*. Praha: Karolinum, 2009.

Duběda, Tomáš: *Empirické mapování výslovnostního úzu u cizích slov*. Slovo a slovesnost, (v tisku).

Duběda, Tomáš: *Jazyky a jejich zvuky. Univerzálie a typologie ve fonetice a fonologii*. Praha: Karolinum, 2005.

Duběda, Tomáš: *Language Use and Linguistic Structure*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2014.

Dubský, Josef: *Základy španělské lexikologie pro překladatele a tlumočníky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989.

Giménez Folqués, D.: Los extranjerismos en el español académico del siglo XXI. *Revista de Estudios Lingüísticos Hispánicos*. 2012, 3, str. 5-79.

Gómez Fernández, D.: Constantes en las adaptaciones fonético-fonológicas inglés-español y andaluz, a partir de las interferencias léxicas inglesas en el campo de Gibraltar. *CAUCE*. 1980, 3, str. 11-46.

Gómez Torrego, L.: *Gramática didáctica del español*. Madrid: Ediciones SM, 2002.

Gómez Torrego, L.: *Manual de español correcto*. Madrid: Arco Libros, 1993.

Gómez Torrego, L.: *Ortografía de uso del español actual*. Madrid: SM - español actual, 2000.

Hernández, Humberto: Los extranjerismos en la enseñanza del español como lengua extranjera: aspectos ortológicos, ortográficos y léxico-semánticos. *Actas*, XVI, 2005, str. 372-378.

Kang, Yoonjung, van Oostendorp, Marc, J. Ewen, Hume, Elizabeth a Rice, Keren: *Loanword Phonology*. Wiley Blackwell: Companion to Phonology, 2011.

Králová-Kullová, Jana: *Kapitoly ze zvukového rozboru španělštiny (na pozadí četiny)*. Praha: Karolinum, 1992.

Marcos Marín, F.: *Guía de gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa, 2001.

Real Academia Española: *Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Libros, 2009.

Real Academia Española: *Ortografía de la lengua española*. Madrid: Espasa Libros, 2010.

Řešetka, Miroslav: *Anglicko-český, česko-anglický studijní slovník*. Olomouc: Fin publishing, 2003.

Sánchez, Aquilino: *Enseñanza y aprendizaje*. Alcobendas: SGEL, S.S., 2004.

Sánchez, Aquilino: *Manual práctico de corrección fonética del español*, Madrid: Sociedad General Española de Librería, 1988.

Internetové zdroje

<http://www.rtve.es/>

<http://www.telemadrid.es/>

<http://dvucs.ff.cuni.cz/>